

Dordrecht ---Joke Edenburg

Europees en Internationaal beïnvloed door de Eeuwen heen

Inleiding

Vanuit mijn rol als Burger-Raadslid wil ik met dit essay een link leggen tussen de historische informatie uit de cursus en de toekomstige historie van Dordrecht. De toekomst welke momenteel middels een notitie “actualisatie van de structuurvisie” op de agenda staat van de Gemeenteraad.

Met dit essay wil ik aantonen dat Dordrecht door de Eeuwen heen Nationaal, Europees en Internationaal is beïnvloed. Dat deze beïnvloeding een rijk verleden heeft opgeleverd .(Gouden Eeuw) Dat het belangrijk is deze Internationale invloed uit het verleden en heden mee te nemen naar de toekomst.

In de syllabus en uitgereikte boekjes zijn veel voorbeelden te vinden van Internationale invloeden. In dit essay zijn deze invloeden slechts in vogelvlucht, beknopt en onvolledig beschreven . Het Internationale karakter van Dordrecht wordt in de cursus tussen de regels door bij allerlei onderwerpen zichtbaar. Ik zal dat hierbij met de hoofdstukken Schilderkunst, Ondergronds, Religie, Economie, Scheepvaart /Scheepsbouw en Bouwen &Wonen uit de syllabus Dordtologie, uit de aangereikte boekjes en uit literatuur in eigen bezit onderbouwen.

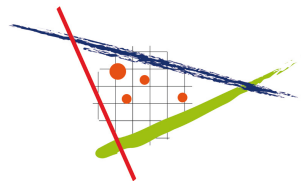
De Positie bepaling van Dordrecht (1000AD -2012)

NL 1000 AD

Stad aan Europese corridors

Stad aan Europese corridors belangrijk als Europese doorvoerhaven in verleden heden en toekomst.

De Schilderkunst (bron: hoofdstuk 1 syllabus Dordtologie 2012)

De Schilderkunst werd beïnvloed in de Middeleeuwen door de van buiten aangetrokken schilders om belangrijke opdrachten voor de kerk uit te voeren.

Willem Adriaensz, Key oorspronkelijk in Breda geboren, was werkzaam in Antwerpen en kreeg in de 16e eeuw de opdracht om het Laatste Avondmaal voor de Grote Kerk te schilderen.

(Bron: Dordrechts Museum: <http://www.dordrechtmuseum.nl/ontdek/key-willem-adriaensz/het-laatste-avondmaal>)

Dordrecht Ondergronds (bron: hoofdstuk 3, syllabus Dordtologie 2012)

uit: het boekje *"Gevonden 50 voorwerpen uit Dordtse bodem"*, zijn de invloeden van buiten de Stad herkenbaar aanwezig.

De baardman kruik uit de Middeleeuwen. De kruikjes werden niet in Dordrecht gemaakt, maar kwamen waarschijnlijk uit Duitsland. Het bikkelspel werd in Dordrecht gespeeld met schapenbotjes. Het spel was afkomstig uit *Griekenland* en via de Romeinen in ons land terecht gekomen.

De Siegburgwaar uit het Duitse Rijnland keramiekwaar was al voor 1350 een massaproduct.

Dordrecht gelegen op een kruispunt van rivieren heeft hier als transitohaven en distributiecentrum hierbij een belangrijke rol gespeeld'.

De Vijzel gemaakt van kalksteen afkomstig uit Caen (Normandië Frankrijk) Deze steensoort werd in de 13^e eeuw intensief geëxporteerd naar Engeland, de Nederlanden, Denemarken en de westkust van Noorwegen.

baardman kruik, aardewerk uit Duitsland (bron: cms.dordrecht.nl)

Religie (hoofdstuk 6 syllabus Dordtologie 2012)

Grote Kerk Dordrecht

synagoge Dordrecht

schuilkerk Maria Major kerk Voorstraat

Een scala van buitenlandse Religieuzen hebben Dordrecht beïnvloed. Walén, Engelse en Nederduitse gereformeerden. Zij bestonden uit immigranten van de Franstalige Nederlanden en Engelse en Schotse calvinisten. Lutheranen kwamen uit het Duitse. Al deze groeperingen hadden invloed op de sociaal culturele elite.

(bron Calvijn & Dordrecht Plaatsen van Herinnering. Fred van Lieburg, Herman A.van Duinen)

De Generale Synode van 1618 een belangrijke kerkelijke vergadering met theologen en politici uit Nederland, maar ook hooggeleerde waarnemers uit het buitenland. Een soort Europese Top ontmoeting. (bron: Verhalen van Dordrecht; De Dordtse Synode 1618-1619 Fred Lieberg)
Ook de aanwezigheid van de Joodse gemeenschap, De Vrijmetselaars. de komst van de Hugenoten en later de Islam, allen brachten een veelvoud aan diversiteit van mensen en denken binnen de Stad.

Economie (hoofdstuk 8 syllabus, Dordtologie 2012)

De voornaamste factor van de handel was in de Middeleeuwen dat de vraag herleefde naar andere goederen dan die welke op de individuele grondbezittingen konden worden geproduceerd. De Kruistochten (1096-1291) speelden een belangrijke rol bij het stimuleren naar deze vraag. De Europeanen hadden tijdens hun campagnes in het Oosten belangstelling gekregen voor buitenlandse luxe-artikelen zoals zijde, specerijen, tapijten en wandkleden. Om aan deze nieuwe vraag te kunnen voldoen, ontstond er een bloeiende handel tussen Oost en West. (Zie ook de ondergrondse vondsten).

De economie werd mede bepaald door de stadsbestuurders. De burgemeesters, schepenen en oudraden, vaak kooplieden, reders of fabrikanten hadden Europese en Internationale contacten in Noord en Zuid Europa China en Indië, vanwege handelsbelangen.

De Gebr. en de Familie De Witt uit Dordrecht waren met de vele Hollandse Europese en Internationale contacten die zij hadden vanuit hun invloedrijke functies (o.a. *Admiraliteit, Burgemeester van Dordrecht, Raadspensionaris,*) van belang voor de stad. De onderlinge familie verbintenissen waren ook van belang voor de economie. De huwelijken met rijke redersfamilies, invloedrijke bestuurders uit Amsterdam en Rotterdam waren van invloed op de bezittingen en netwerken voor Dordrecht in binnen en buitenland.

(bron: "de ware vrijheid" de levens van Johan en Cornelis de Witt, Luc Panhuysen)

Verder door de Ontdekkingsreizen ontstonden Nationale, Europese en Internationale verbanden, zoals bijv. West Indische Compagnie in Indië en de slavenhandel.
"Dordrecht 300 jaar Suikerstad". Over een periode van 300 jaar was Dordrecht na Amsterdam en Rotterdam de derde suikerstad van de Noordelijke Nederlanden. Vele Dordtenaren hadden aandelen in de suikerraffinaderijen en suikerplantages in o.a. Suriname en Berbice, Demarary, Esquebo (gelegen naast Suriname, deze waren van 1745 tot 1814 een Nederlandse Kolonie nu is het Engels Guyana)

(bron Wikipedia: http://d-compu.dyndns.org/blokland/suiker_deel01.htm.)

Scheepvaart /Scheepsbouw, (hoofdstuk 9, syllabus Dordtologie 2012)

De gevoerde oorlogen met de Spanjaarden, Fransen, de Engelsen de onderlinge Hoekse en Kabeljauwse twisten. De Oost- en Westindievaart beïnvloedden de Scheepvaart en Scheepbouw in Dordrecht, zij zorgden voor onderlinge contacten en netwerken.

Enkele voorbeelden: In de 14^e eeuw lieten Amsterdamse Kooplieden hun schepen bouwen door Dordtse sloopstimmerlieden". "In 1658 telde Dordrecht 16 werven en 5 reparatie hellingen. Behalve enkele oorlogsschepen, leverden de werven vooral kustvaarders en binnenvaartschepen. De oprichting van de NHM (Nederlandse Handel Maatschappij) in 1824 was gericht op de handel met Indië en China. Aan elk schip van ca. 400 tot 800 ton dat van stapel liep, garandeerde de NMH twee uit en thuis reizen naar Azië. In 1826 liep bij de werf van Jan Schouten de eerste Dordtse Oost-Indiëvaarder, het fregat Louise prinses der Nederlanden, van stapel.

In 1866 liep het houten schroefstoomschip Kayiyo-Maru bedoeld als vlaggenschip van de Japanse marine van stapel.

(bron: Simon van Gijn, Hoogtepunten uit de verzameling scheepsmodellen; Schepen op Schaal)

Al deze voorbeelden geven de Internationale invloeden aan in Dordrecht.

Kayiyo-Maru - Japan (Bron: <http://www.geheugenvannederland.nl>)

Bouwen & Wonen , (bron hoofdstuk 10, syllabus Dordtologie 2012)

Internationale invloeden in de bouw. Vele bouwmaterialen komen uit Europa en Ommelanden.

Bakstenen. Hout, Natuursteen en Lei.

Domroy crèmekleurige steensoort, afkomstig uit het departement Meuse in Frankrijk.

Gobertangesteen een witte zandachtige kalksteen uit België.

Muschelkalksteen uit Würzburg /Duitsland Trachiet steensoort uit Ardennen tot ver oostelijk van de Rijn. (Bron: Een leven lang restaureren architect ing. W.van den Berg, Historische Vereniging Dordrecht)

Verder mogen Bouwmaterialen nooit los worden gezien van de context. „Wat zijn de gevolgen van bijvoorbeeld de Eerste Wereldoorlog op het materiaalgebruik. De grenzen gaan dicht. Er komt geen hout meer uit Noord-Europa. Terwijl Nederland –deltaland– voor een deel bouwt op houten palen. Rond 1900 was er al een manier ontdekt om betonnen heipalen te maken. De betonnen heipaal werd toen een feit.

Ander gevolg van de oorlog was het vervangen van koper door goedkoop zink .

(Bron "*Vademecum historische bouwmaterialen, installaties en infrastructuur*", door Piet Bot; uitg. Veerhuis, Alphen aan de Maas, 2009)

Kijkend van het Heden naar de Toekomst

Dordrecht leeft, wil verder en komt haar beperkingen tegen. De toekomst wordt nu besproken in de Gemeenteraad met de notitie "actualisatie van de structuurvisie" . Wordt Dordrecht bijv. een werk- of woonstad? Wat zijn de Historische consequenties van die keuze.

De Nieuwe Dordtse Biesbosch als recreatieterrein, er wordt nagedacht over hoe we in de toekomst met primaire/secundaire dijken moeten omgaan, hoe ziet de overgangszone tussen de stad en het buitengebied er uit? Wat heeft dit voor consequenties voor het historische landschap.

Gaan wij de Internationale invloeden, netwerken en kennis van onze Stadsbewoners met hun voormalige geboortelanden (*N-Afrika, Oost Europa, Z-Amerika*) benutten?

Beïnvloeding vindt plaats en het is dan ook goed om te beseffen dat Dordrecht in het heden en in de toekomst niet met de rug naar het water is gaan staan . Het zoeken naar Europese en Provinciale samenwerkingsverbanden wordt steeds belangrijker en momenteel verder uitgewerkt. Onderwerpen die de Stad overstijgen zullen met de Regio's, de Provincie , het Rijk en Europa besproken en aangepakt moeten worden als wij niet achterop willen raken met het wel bevinden van de inwoners en toekomstige bewoners. (Economie, Onderwijs, Milieu, Veiligheid, Cultuur, Waterkennis, Zeehavenbelangen) . Beslissingen die deskundigen voorstellen, die college en raad nemen, in samenspraak met de betrokken inwoners, moeten dan ook genomen worden met aandacht voor het historische en " internationale" verleden.